

գրեցն ու սահմանները, կիսան, լեռներն, ղետերն ու աղբիւրներն, կենդանիներն ու թռչուններն, բոլորն ու արտադրութիւնքն, արուեստը, շահիքն բնակիչն, երկրին անուանակոչութեան պատճառն, քրիստոնեութեան մուտքն ու սրբավայրերը, քաղաքները, թաղերը, հիննադիւր շորից իշխանութեանց, գարոյքը, եկեղեցականք եւ նահատակք՝ յօլալով կոկիկուստայն եւն: Վերջը Յաւելուած մը կայ (էջ 155—58) որ է յուսով Զէյթունի գիւղերուն եւ ագարակներուն, իւրաքանչիւրն յանուանէ, բաժնուած չորս խմբի: Բայ ի քաղաքէն մեծ գիւղերն են՝ Աւագ—կալ (Միտլ), Արեգին (Ալպալ), եւ Ֆոնուզ կամ Խառն. փոքր գիւղերն ու ագարակները՝ Զէյթունի շրջակայքն են թուով 24, Աւագ—կալը շրջակայքն ագարակները՝ 14, Արեգինի ագարակները՝ 45 եւ Ֆոնուզի շրջակայքն՝ 15: Ըստերը լոկ ագարակ ըլլալով, բուն գիւղ կայ 32 թուով, որոց բնակչաց թիւը կ'ընէ հեղինակը 21-500 հոգի: (Ելքը 18-500): Իսկ քաղաքն պահանջին ունի 1500 տուն՝ միայն հայ:

Նախագիտելիքն՝ իր համառօտութեան մէջ ալ՝ ճոխ է պարունակուած թմարն. եւ այն՝ դարգարուած երկու շատ յարգի քաղաքներով եւ մէկ պատմութեով: Պատկերը կը ներկայացնէ քաղաքն իր հնչող բնակչութեով (Սօլալ, Բարսայր եւ Պարպիկնի) շրջակայտուած, եւ նշանակուած բոլոր կարեւոր տեղերն՝ որ թուրքով ծանօտելի եղած են: Առաջին եւ մեծ քաղաքը պարտաւտուած է յատուկ ինստիտուտ Զարաթաստան Վարապետին (Հ. Դ. Արիկեան) եւ կը ներկայացնէ «Արեւիկեան կիլիկիան» (1.1.000.000 շափով)՝ Բերիայէն մինչեւ Ալպիտան եւ Մերսինէն մինչեւ Ալիթապ, եւ այս մասին մեզի ծանօթ մտնէ քաղաքներէն աւելի ճոխ է: Արտաքինն ալ գեղեցիկ է, պարտաւտուած ըլլալով միենայի նշանաւոր քաղաքներէն Զեռաթիւթեան մէջ քով: (Freitag und Berndt.) Երկրորդ քաղաքը քիչ մ'աւելի փոքր է, եւ է «Քարաէն Զէյթունի կամ Ռէիթի», ներկայացնելով քաղաքին եւ իր թաղերուն ընդհանուր յատկագիրը, շրջակայ ծամբաներով: Առնցմէ գարս միակ պատկեր մ'ունի գիրքը՝ Զէյթունցի մը, համարածանթ լուսանկարին համեմատ:

38. Նորայ Ն. Բիւլնորայի, Կորիւն Վարապետ եւ իւրին թարգմանութիւնը, Գիւրք Մահարայեցւոյ, Եւթաղ Աղբաղաղբոցի, Աղաթանգիւտ եւ Փաւստոս Բիւլնորայ, Հանդերձ գիտադութեան, տեղեկութեանք եւ լուսանկարութեանք: Այս գիրքն մասին, որ չայ գրախառնութեան քննութեան համար այլեւայլ առեալետով կարեւոր երկարութիւն մըն է, ընդարձակ պիտի խօսիք յատուկ յօդուածով:

Ս

ՔԵԼԱՔԵՐԱՆ ՏԵՍՈՒԹԵԱՆ

Վիսնա, 29 Յուլիս 1900:

Անգղիա: Ամսոյս 10ին Վիկտորիա Թագուհին կնքեց իւր արքունական ճոխութեամբն այն հրովարտակը՝ որով աշխարհի վրայ նոր ազգ մը պիտի ծնանէր: Այս հրովարտակաւ Աստորալիյ աճիակս կառավարութիւն ունեցող գաւառներն իրենց խորրդարաններումն ի մի ծուլանլով կը կազմեն այսուհետեւ Անատրապիան դաշնակցութիւն անուն նորածին Նասարակապետութիւն մը: — Աշանթիկներուն ապստամբութիւնն Անգղիա յաջողութեամբ ընկճելու ճամբուն վրայ է. Կոմասի մայրաքաղաքն որ ապստամբներէն պաշարուած էր կրցաւ պաշարմանէ թափել. անկէ յառաջ Անգղիայի գնդապետը յաջողած էր 600 հոգոյ թանակաւ մը՝ թշնամայն շղթան կտրելով ազատի:

Հարաւ-Ափրիկէի պատերազմին մէջ որչափ ալ կ'ըտի թէ Բուրերուն մէջ անարաքայական դրութիւն մը տիրէ՝ սակայն եւ այնպէս փոփոխ յաջողութիւն ունեցած են երկու կողմն ալ, նկատելով ցայսօր տրուած աննշանակ ճակատները: Բուրերուն համար մեծ հարուած մ'եղած է անշուշտ՝ իրենց գորավար Օլիվիէին մօտը: — Բուրերուն Եւրոպա դրկած պատգամաւորութիւնն Ամերիկայէն դառնալով մեծ պատուով ընդունուեցաւ Պարիսեցող կողմանէ: Պարիսէն պատգամաւորը ուղեւորեցան դէպ ի Ս. Պետերբուրգ, ուր Վեր. Զարէն ընդունուեցան: Թէ ինչ յաջողութիւն ունեցած են՝ այն չի գիտցուիր: Ուալէսի իշխանին վրայ Բրիտէի մէջ եղած դաւադրութեան դատաստանին մէջ Սիպիդոյ՝ 16ամայ դաւադիրը դատարանին կողմանէ սպաննութեան դիտաւորութենէ ազատ հրատարակուեցաւ. սակայն մինչեւ իւր չափահաս ըլլալը տէրութեան նկողնութեան տակ դրուեցաւ: Այս վճիռը շատ մեծ տեղահոսութիւն յարոց Անգղիոյ մամուլին մէջ:

Անատրիա: Յուլիս 1ին իւր Բոպիշտադի պալատին մէջ Փրանկ. Փերդինանդոս Արքիդուքսն ամուսնացաւ կոմսուհի

Սոֆի յոտեքին հետ միագանձան ամուսնութեամբ, յառաջուրեք կայսեր հաւանութիւնն ընդունած ըլլալով: Առ այս՝ պարտաւորեցաւ արքիդքուն եւ Աւստրիոյ ասպազեկ կայսրն, Յունիս 28ին կայսերական ընտանեաց առջեւ հանդիսական երդմամբ իւր կնոջ եւ ունենալի զաւակաց նկատմամբ յաջորդութեան եւ արքիդքական մասն ամէն իրաւունքներէն հրաժարելու: Յորահալս կոմսուհին կոչուեցաւ Իշխանուհի Հոնէնբերգ-Բարձրլեռնեան եւ ասով նոր իշխանական զարմի մը մայրը պիտի ըլլայ:

Միացեալ - Նախագր: Հասարակապետութեան նոր զանրեց մ'ընտրելու ժամանակը մօտենալով երկու մեծ կուսակցութիւնը այսօր ասպարէզին վրայ են. Հասարակապետականը կ'ոգնէ այժմու զանրեցն զՄակ Կինլի վերստին ընտրել. իսկ ռասկապետականը լինելնաժող ընտրած են զԲրիան՝ որ արժամի կուսակցութեան պարագլուխն ալ է: Որչափ կարելի է այսօր նշմարել՝ հաւանական է որ Մակ Կինլի վերստին չորս տարւան համար ալ ընտրուի:

Թուսիս քայլ մ'ալ առած է քաղաքակրթական գործին մէջ՝ իւր պատճոց չափազանց խիստ օրէնքներէն մին ի Սիբերիա տարապրոտան վերցընելով եւ միայն մէկ երկու ժանր ոգիրներու վերապահելով: Նիկողայոս կայսրն ամուսն սկզբները բառնալով իւր ստորագրութեամբ այս օրէնքը՝ սահմանած է որ ուրիշ պատիժներ որոշուին այն յանցարարաց համար՝ որոնք ցայսօր Սիբերիա կ'աքսորուէին: Այս քայլն արդէն շատ կարեւոր էր նաեւ երկրորդ տեսակէտով: Սիբերիոյ երկաթուղայն աւարտելովմ Սիբերիոյ ընդհանրապէս ծաղկեալ ասպազ մը կը յուսացուի բաւական բազմաթիւ եւ բազմամարդ քաղաքներով, որոնք առանց տարակուսի երկաթուղայն գծին վրայ սունկի պէս պիտի բուսնին առետրոյ պահանջմամբ: Արդ Թուսաստանի ոգրագործաց միւրքն եթէ այսուհետեւ ալ հոն աքսորի դրուուէ՝ մեծապէս պիտի վնասէր այս Սիբերիոյ ծաղկման:

Ծննդատուն: Ծննական խոսովութիւնը աշխարհ ամենայն սարսուղացնող կերպարանք մը կ'առնուն: Թէեւ հրապարակ նետուած

լուրերուն ինչ 90ը գրեթէ շինծու են՝ սակայն միշտ քստմեղի է մտացեալ սակաւթիւ մասն ալ: Սուտ էին եւ ծննական քաղաքագիտութեան արդիւնք անշուշտ՝ պաշտական աստուածութեան լուրը, Կայսեր եւ կայսրուհոյն թունաւորումը, բովանդակ դեսպաններուն եւ անոնց հետ իբր 1000 Նրոպացւոց ջարդը, եւն եւն: Սակայն Գերմանիոյ դեսպանին սպանումը ստուգուեցաւ ամուսն 3ին: Ազգաց իրաւանց դէմ այս դաւաճանութիւնն՝ որ բովանդակ Գերմանիան ոտք հանեց, Գերմանիոյ իրաւունք կու տայ վրէժխնդրութեան պատեւրագ մը բանալու: — Բոքսէններէ եւ ծննական բանակէն պաշարեալ Տիէնցիմը Նրոպացիք մեծ ճիգեր թափելով հաջիւ կրցան վերջին պահուն ազատել: Սակայն այսպիսի մեծ ասպարէզի մը վրայ՝ ուր այսչափ ազգաց շահերը կենդրոնացած են այսպիսի թշնամոյ մը դէմ՝ յաջողութեամբ գործել կարենալուն համար՝ անհրաժեշտ կայնուր է վարչութեան միտքի մը, որուն տակ Նրոպական պետութեանց ուղեւայլ զօրաբանակները միանալով մէկ ուղղութեամբ հնարաւոր ըլլայ զարծել եւ ծննաստանի մէջ խաղաղութիւնը դարձեալ հատուտել: Հիմնակու հիմնայ այսպիսի Առաջնորդ մը կը փնտռուի, եւրոպացի զօրավարաց մէջէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿԱՌԻՆ

ԹԻՍՈՒՄԵՆԿԱՆ

ՊԱՏՄԱՆԿԱՆ — Գամրեք. 225: — Շոխաթեթուպուոյ հոգեւոր եղբայրութիւնները — Ս. Յովաննուս եղբայրութիւնը. 231:

ԳՐԱՆԿԱՆ — Սնքստոյի վճիռք. 236:

ՄԱՏՆԱՆԳՐԱԿԱՆ — Նկատողութիւններ Փաշտոսի պատմութեան ինքարեւել. 239:

ՀԱՆԽՈՍՄԱՆԿԱՆ — Ուսումնական ուղեւորութիւն ՔԼԷ եւ Լէմար գիտնականաց. 243:

ԼԵՃՈՒՄԱՆԿԱՆ — Արաքիճիի զաւառաբարքող. 248:

ՍՏԼԵՆԵՆԿ

ՆՈՐ ՎՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ. 262:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՅԵՄՈՒԹԻՒՆ. 255:

ՎՐԱՏԱՐԱՆԻՉ ԵՒ ՊԱՏՄԱՆԱՆՈՒ ԽՄՈՒԳԻՐ

Կ. ՌԱՓԱՅԷԼ Կ. ՊԱՐՈՆՉ

ՎԻԵՆՆԱ, ՄԻԻԲԱՐԵՆԱ ՏԳԱՐԱՆ